

Lewis pripravljen za pogajanja z operatorji

Rudarji na polju trdega premoga odložili orodje. Več tisoč jeklarskih delavcev odslovljenih

Washington, D. C., 7. apr.—John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA, je obvestil operatorje, da je pripravljen za pogajanja z njimi, ako bodo sprejeli njegove pogoje. Benjamin F. Fairless, predsednik korporacije United States Steel, eden izmed onih, s katerimi se hoče Lewis pogajati, je dejal, da se ne bo udeležil sestanka. Lewis je naznanil, da bo sestanek danes, ako se bosta Fairless in George M. Humphrey, predsednik Pittsburgh Consolidated Coal Co., odzvala.

Fairless je izjavil, da njegova navzočnost ni potrebna, ker je korporacija že izbrala reprezentante za pogajanje z delegati rudarske unije. Humphrey se ni podal izjave. Lewis se ni hotel odzvati prejšnjemu povabilu operatorjev, naj se sestane z njimi. Injunktica, katero je izdal federalni sodnik Matthew F. McGuire, zahteva pogajanja med rudarsko unijo in operatorji v svojo izravnavo konflikta. Rudarji na polju mehkega premoga so odložili orodje 15. marca in s tem podprli Lewisa, ki je obdolžil operatorje, da se ne drže provizije sklenjene pogodbe glede plačevanja pokojnine starim rudarjem. Več tisoč rudarjev na polju trdega premoga v vzhodni Pennsylvaniji je včeraj zastavalo in s tem podprlo rudarje na polju mehkega premoga. Lewis ni storil še nobenega koraka za vrnitev rudarjev na

delo. Pričakuje se, da bodo odvetniki rudarske unije vložili priziv proti injunkciji, ki je bila izdana proti uniji in Lewisu zadnjo soboto. Operatorji so včeraj naslovili pismo Lewisu z obvestilom, da so pripravljeni za pogajanja. Pozvali so ga na sestanek v hotelu Shorehamu. Tik pred določenim časom so dobili njegov odgovor z nasvetom, naj odlože čas sestanka, ker situacija zahteva revizijo reprezentacije. Pittsburgh, Pa., 7. apr.—Več tisoč jeklarskih delavcev je bilo odslovljenih zaradi stavke rudarjev na polju mehkega premoga. Jeklarske kompanije so morale omejiti obrat, ker se za loge premoga naglo erpajo. Prizadete so tudi železnice. Uprava železnice New York Central je odslovila čez 10,000 delavcev v zadnjih dneh. Ti bodo morali počivati, dokler bodo rudarji vztrajali v stavki. Carnegie-Illinois Steel Corp. je zaprla pet tovarn v Pittsburghu in znižala produkcijo kokska za 70 odstotkov. American Steel & Wire Co. v Clevelandu je tudi omejila obrat in odslovila veliko število delavcev. Železnica Baltimore & Ohio je odslovila 7,000 delavcev. Federalne agencije bodo izdale nove odredbe glede znižanja porabe premoga. Prizadete bodo jeklarne, železnice in električne centrale.

Republikanska zmaga pri volitvah v Ciceru

Chicago, 7. apr.—Kandidati republikanske stranke so zmagali pri volitvah v Ciceru, čikaškem predmestju. John C. Stoffel je bil izvoljen za predsednika mestnega odbora. Sedanji predsednik Henry J. Sandusky, demokrat, je bil poražen. Drugi republikanci, ki so bili izvoljeni, so Jerry Justin, R. J. Krejčí, Jerry Doležal, Leo Kasperski, John Kimbark in Stanley Pára.

Zidje navalili na britsko taborišče

Jeruzalem, Palestina, 7. apr.—Zidje so navalili na britsko vojaško taborišče v severni Palestini, ubili poveljnika in pet vojakov, pravi poročilo. Po na-

Vojne med Ameriko in Rusijo ne bo

To je mnenje Harolda Laskija

Chicago, 7. apr.—Profesor Harold Laski, bivši načelnik britske delavske stranke, je dejal, da ne vidi možnosti izbruha vojne med Ameriko in Rusijo. On pravi o sebi, da je levičarski socialist. Svoje mnenje je izrazil na sestanku s časniki. Laski se je sestel s časniki v dvorani Rooseveltovega kolegija. On bo imel predavanja pred dijaki tega kolegija.

Laski je znan učenjak in član fakultete londonske šole politične in ekonomske znanosti. Pred dijaki kolegija bo predaval o predmetu "Evropa in svetovni mir." Na sestanku s časniki je z ostrimi besedami komentiral ameriško in britsko politiko, zaeno pa je okrcal ruske komuniste.

"Rusija," je dejal Laski, "ni pripravljena za vojno proti Ameriki in slednja nima nobenega vzroka za vojno proti Rusiji. Ne morem razumeti vojne historije v Ameriki. Ako bi se Truman odločil za obisk Moskve in razgovor s premierjem Stalinom, bi se situacija ublažila. Vi Američani imate strahovito orožje v atomskih bombah in vedno govorite o vojni. Rusi jemljejo vaše govore za resno stvar. Rusi niso tako bedasti, da bi začeli vojno proti Ameriki."

Na vprašanje časnika, zakaj ne bi prišel Stalin v Washington, je Laski odgovoril:

"Zavedati se morate, da Stalin, ki je že večkrat tvegaval svoje življenje zaradi svojstva njegove vlade, ne more priti v tujo državo, ker ni gotov, kakšno stališče zavzema ljudstvo proti njemu."

Britsko politiko v Palestini je Laski označil za odprto kršenje danih obljub, zanikal pa je obdolžitve, da je Velika Britanija na strani Arabcev v krvavih konfliktih med njimi in židi v Palestini. Glede bodočnosti Evrope je Laski dejal, "da je njena rešitev v ekspanziji socializma, ker je doba kapitalizma zaključena."

valu so pobegnili in odnesli s seboj velike količine orožja in streliva.

ARABSKI KRALJ OBLJUBIL ZAŠČITO AMERIČANOM

Uradniki oljne kompanije kritizirajo državni department

KONFLIKT NA SREDNJEM VZHODU

Dhahran, Saudi Arabija, 7. apr.—Kralj Ibn Saud je zagotovil zaščito 3,000 ameriškim državljanom v službi Arabian American Oil Co., ki so izolirani v tej državi. Bojazen je, da se bo konflikt, ki ga je izzvala odločitev generalne skupščine Združenih narodov glede razdelitve Palestine na dve državi—židovsko in arabsko—raztegnil na vse dežele Srednjega vzhoda.

Kralj ni zagotovil zaštite Američanom iz nesebičnih razlogov. On napreč prejema dnevno od oljne kompanije \$62,000. Produkcija olja znaša 280,000 sodov dnevno in Ibn Saud dobi od vsakega sode 22 centov v smislu sklenjene pogodbe med njim in kompanijo.

Uradniki oljne kompanije kritizirajo državni department in člane ameriške delegacije, ker so glasovali za razdelitev Palestine. Poudarjajo med drugim, da so z glasovanjem prispevali k poostitvi konflikta med Arabci in židi, zaeno pa izražajo bojazen pred Sovjetsko unijo. Vidijo namreč možnost, da se bo zasedla na Srednjem vzhodu.

Ameriška oljna kompanija hoče še nadalje izkoristiti oljna polja v Saudi Arabiji in drugih deželah. Njeni uradniki in delavci hočejo delati v miru, ker imajo dobre plače, žive v udobnih stanovanjih in ne plačujejo dohodinskih davkov.

Kralj Ibn Saud je dejal, da bo skrbel, da se ne bo ničesar zgodilo uradnikom in delavcem oljne kompanije, obenem pa je izrazil upanje, da Amerika ne bo storila ničesar v Palestini, kar bi lahko povečalo prepad med židi in Arabci.

James MacPherson, podpredsednik oljne kompanije, je dejal, da zaupa kralju, ker je znatno sovražnik Rusije in komunistov. Ruski delegati, kakor ameriški, so glasovali za razdelitev Palestine.

Domače vesti

Novi grobovi v Pittsburghu
Pittsburgh, Pa. — V dobrem tednu je društvo 118 SNPJ izgubilo tri člane. Umrla so: John Jug, star 58 let, rodom Hrvat; Joseph Grasec, star 65 let, doma od Novega mesta; Alojz Rolli, star 56 let, rojen v Zareču pri Ilirski Bistrici ter zapuščena žena, pet otrok, vsi poročen in šest vnukov in vnukin.

V bolnišnici

Duluth, Minn.—V bolnišnici St. Mary je prejel operacijo Anton Kočevar iz Eveletha, član KSKJ. V isti bolnišnici se zdravi mrs. Kobe iz Gilberta.

Iz Clevelanda

Cleveland.—V Collinwoodu je naglo umrl Joseph Mrgole, star 54 let, doma iz Gmajne pri Raketu, v Ameriki 37 let, član SDZ in WOW. Delal je 33 let kot mašinstri pri železnici NYC. Tukaj zapuščena sestra, poročena hčer in tri sestre, v San Diegu, Cal., sina in dve poročeni hčeri, v starem kraju pa brata in dve sestre. Zena mu je umrla leta 1930.—Pri družini Elmer Stupica v Euclidu so se oglasile rojnice in pustile prvorojenčka, prav tako tudi pri družini Frank Ivancić ml. in enako pri družini Albert Maver.—Na križišču 260. ceste v Euclidu je vlak treščil v avto Louisa Vidmarja, ki je bil na mestu ubit. Avto je bil popolnoma demoliran, Vidmar-

Socialist izvoljen v Milwaukeeju

Stassen dobil večino delegatov

Milwaukee, Wis., 7. apr.—Socialist Frank P. Zeidler je bil pri volitvah izvoljen za župana tega mesta. Prva poročila o izidu volitev kažejo, da je Zeidler dobil 105,180 glasov, njegov protikandidat Henry Reuss pa 83,293 glasov. Reuss je bil nestranski kandidat. On je priznal poraz in čestital Zeidlerju, ko sta se sestala v uradu lista Milwaukee Journal.

Pri primarnih volitvah v državi Wisconsin je Harold E. Stassen, bivši governor Minnesote, dobil najmanj 21 izmed 27 republikanskih delegatov, ki se bodo udeležili konvencije republikanske stranke v Philadelphiji. Stassen se je prijavil kot kandidat za predsednika Združenih držav.

General Douglas MacArthur bo morda dobil šest delegatov v Milwaukeeju in okolici. Prišel je na drugo mesto. Njegovi podporniki so pred volitvami napovedovali, da bo MacArthur dobil večino delegatov.

Newyorški governor Thomas E. Dewey ne bo, kakor kaže, dobil nobenega delegata. Izid primarnih volitev je velika zmaga Stassena in težak udarec MacArthurju in Deweyju.

Rusija in Finska podpisali pogodbo

Premier Stalin se udeležil ceremonij

London, 7. apr.—Radijsko poročilo iz Moskve pravi, da sta Rusija in Finska podpisali desetletno pogodbo prijateljstva in vzajemne pomoči. Pogodbi poudarjajo tako vzajemno pomoč, da je premier Mauno Pekkala, načelnik finske delegacije, pohvalil dobrohotno stališče Rusije.

Rusija in Finska sta se s pogodbo obvezali, da se bosta skupno borili v slučaju agresije s strani Nemčije in vsake druge države, ki bi se zvezala z Nemčijo. Pogodba ne omenja imena nobene druge države.

Poročilo pravi, da je Sovjetska unija dala zagotovilo, da se

Ogromni stroški programa vojne pripravljenosti

Sta bi skoraj 25 milijard dolarjev prvo leto. Ojačanje ameriške oborožene sile

Washington, D. C., 7. apr.—Finančni veščaki so izjavili, da bi program vojne pripravljenosti, katerega je predsednik Truman predložil kongresu, stal ameriške davkoplačevalce skoraj \$25,000,000,000 prvo leto. Leta 1952 bi stroški znašali čez 33,000,000,000.

Ocenitev veščakov bazira na Trumanovi poslanici, katero je prečital na skupni seji obeh kongresnih zbornic. Predsednik je predlagal vojaško konskripcijo v mirnem času, obvezno vojaško službo in vežbanje ter ojačanje armade, mornarice in letalske sile. Slednja naj bi dobila najmanj 35,000 modernih bojnih letal.

V svoji poslanici kongresu v januarju tega leta je Truman priporočal odobritev proračuna v vsoti \$39,600,000,000 za prihodnje fiskalno leto. Ako bo kon-

gres odobril Trumanov program vojne pripravljenosti, bodo potrošene nadaljnje milijarde dolarjev za ojačanje oborožene sile.

Obrambni tajnik Forrestal je dejal pred črni senatnega odbora za vojaške zadeve, da mora armada, bojna mornarica in letalska sila zvišati število mož za 350,000 v tem letu. To je v soglasju s Trumanovim programom vojne pripravljenosti. Skupna oborožena sila naj se poveča na tri milijone mož.

Pred senatnim odsekom so nastopili tudi člani generalnega štaba. Vsi so naglašali potrebo zvišanja oborožene sile, ker se je svetovna kriza poostila. Senator Byrd, demokrat iz Virginije, je pozval Forrestala, naj da direkten odgovor, ali je Sovjetska unija povzročila svetovno krizo. Obrambni tajnik se je skušal izogniti odgovoru. Dejal je le, da dvomi v prijateljske namene Rusije.

Byrd je dejal, da ni zadovoljen z odgovorom. "Moje mnenje je, da Rusija se sploh ne pripravlja za napad na Ameriko," je dejal. "Očitno je, da program vojne pripravljenosti ni potreben, ker Ameriki ne preti nevarnost s strani Rusije."

Volitve v ruski okupacijski coni

Maršal Sokolovski se udeležil banketa

Berlin, 7. apr.—Berlinska radiopostaja pod sovjetsko kontrolo je sinoči naznanila, da bodo razpisane volitve v ruski okupacijski coni, pri katerih bodo Nemci odločili, ali hočejo enotno vladno. Volitve se bodo vršile v dobi od 23. maja do 13. junija.

Ruska poteza je odgovor Ameriki in Veliki Britaniji, ki sta spojili okupacijski coni. Ta poteza se je pričakovala. Nekaj mesecev bo Nemčija že razdeljena na vzhodno in zapadno cono. Stiri okupacijske cone ne bodo pozneje pod kontrolo sveta štirih velesil.

Naznanilo o razpisu volitev je sledilo, ko je general Lucius D. Clay, vrhovni poveljnik ameriške okupacijske sile in vojaški governor, izjavil, da bodo ameriške čete ostale v Nemčiji, dokler ne bo stabiliziran mir v Evropi. Dejal je, da Nemci nimajo sedaj vlade na splošni podlagi z izjemo vojaške, katero tvorijo reprezentanti štirih velesil. Dostavil je, da se je ta vlada izkazala za neučinkovito.

Maršal Vasilij D. Sokolovski, vrhovni poveljnik ruske okupacijske sile v Nemčiji in vojaški governor, je bil sinoči gost generala Briana Robertsona, poveljnika britske okupacijske sile, na banketu. Banketa se je udeležil tudi britski feldmaršal Montgomery. Robertson je dejal, da je Montgomery izrazil željo za obnovu znanstva z ruskim maršalom.

Napetost v Berlinu, ki je nastala, ko so Rusi ustavili prehod vlakov iz Berlina v zapadno Nemčijo in obratno, se je nekoliko polegla. Promet med Berlinom in zapadno Nemčijo vzdržujejo ameriška in britska letala. Britski zunanji minister Ernest Bevin je dejal v parlamentu, da se bo konflikt med zapadnimi državami in Sovjetsko unijo izravnal, ako bodo vsi demonstrirali dobro voljo.

Amerika naj pomaga italijanski vladi

Preprečiti mora zmago ljudske fronte

New York, 7. apr.—Bivši državni podtajnik Sumner Welles, bivši pomožni justični tajnik Adolf A. Berle, bivši poslanik v Varšavi Arthur Bliss Lane, pisatelj Eugene Lyons in rev. Robert I. Gannon, predsednik katoliške univerze Fordham, so pozvali predsednika Trumana in kongres, naj nudita vso pomoč italijanski vladi premierja Alcida de Gasperi, voditelja stranke krščanskih demokratov, v volilni kampanji.

Priporočali so, naj Amerika ojači svojo bojno mornarico na Sredozemskem morju, da bo pripravljena za akcijo, ako bo zmaga ljudska demokratična fronta pri splošnih volitvah 18. aprila. Fronto tvorijo komunisti, levičarski socialisti in drugi radikali.

Amerika naj poveča pritisk za sprejetje Italije v organizacijo Združenih narodov. Italiji naj se vrne Libija, njena bivša kolonija v Afriki. Ameriška informacijska služba naj razpeča milijone letakov s sodelovanjem zainteresiranih italijanskih organizacij s pozivi na italijanske volilce, naj oddajo svoje glasove kandidatom De Gasperijeve stranke pri volitvah.

Welles in njegovi pajdaši so poudarili, da ne bo izgubljena samo Italija, če bo zmaga ljudska fronta pri volitvah, temveč tudi Grčija, Turčija in vse vzhodno Sredozemlje. "Hitra akcija je potrebna," pravi izjava Wellesa in tovarišev. "Amerika mora dati dramatičen dokaz, da trdno stoji na strani De Gasperijeve vlade v njeni borbi proti komunistom."

Poziv so naslovili tudi ameriškim državljanom, naj pritiskajo na Trumana in kongres za akcijo v prilog sedanjim italijanskim vladi.

UGIBANJA V LONDONU O IZIDU SPLOŠNIH VOLITEV V ITALIJI

London, 7. apr.—Ugibanja o izidu splošnih volitev v Italiji, ki bodo 18. aprila, so na dnevnem redu v Londonu. Vladni veščaki napovedujejo, da bo ljudska demokratična fronta dobila 38 do 43 odstotkov pri volitvah oddanih glasov.

Ljudsko fronto tvorijo komunisti, levičarski socialisti in druge radikalne grupe. Ona ima skupno listo kandidatov za senatno in poslance. Volitev se bo udeležilo okrog 26,000,00 volilnih upravičencev, moških in žensk.

O možnosti izida volitev razpravljajo člani Attleejevega kabineta. Mnenje prevladuje, da bo ljudska fronta postala najmočnejša politična grupa v Italiji. Oni, ki usmerjajo in narekujejo britsko zunanjo politiko, izražajo bojazen, da bodo levičarji zahtevali važne pozicije v italijanski vladi, ako bodo kandidati ljudske fronte dobili napovedani odstotek glasov pri volitvah.

Upanje je še, da bo grožnja

predsednika Trumana in državnega tajnika Marshalla, da Italija ne bo dobila ameriške pomoči, če bodo zmagali kandidati ljudske fronte pri volitvah, dosegla svoj namen. Druga poteza je naznanilo Amerike, Velike Britanije in Francije, da so za izročitev Trsta in okolice Italiji in revizijo italijanske mirovne pogodbe. V Londonu, kakor v Washingtonu in Parizu, prevladuje strah pred zmagom ljudske fronte. Boje se, da bo Italija obrnila hrbet zapadnim državam in se naslonila na Sovjetsko unijo in vzhodno Evropo.

Zunanji minister Ernest Bevin je zanikal obdolžitve, da so se Velika Britanija, Amerika in Francija izrekle za izročitev Trsta in okolice Italiji z namenom uplavljanja na izid volitev v Italiji. On je odgovarjal poslancem v parlamentu, ki so zahtevali pojasnila, zakaj so se zapadne države izrekle za izročitev Trsta in okolice pred volitvami. Naglašali so, da so s to potezo povečale mednarodno napetost.

NEMŠKA VLADE BO NADOMESTILA ZAVEZNIŠKI KONTROLNI SVET

Berlin, 7. apr.—Nemški levičarji so naznanili, da bo nemška vlada nadomestila sedanji zavezniški kontrolni svet štirih velesil. Svet je bil ustanovljen v smislu dogovora, katerega so ga sklenili Stalin, Roosevelt in Churchill.

Herman Batern, vodja stranke socialistične enotnosti, je dejal na ljudskem zborovanju, da mora biti ustava za nemško republiko obsevana na eno leto ali manj zapora, pomiloščene. Izjema bodo le špekulanti in operatorji črnih tržnic.

Sokolovski je vojaški governor v sovjetski okupacijski coni. Batern je naznanil, da bo formiran ljudski svet 400 članov, ki bo govoril v imenu vseh Nemcev. "Z ozirom na razkranje zavezniškega kontrolnega sveta je očitno dejstvo, da izgublja značaj kot zakonodajno telo za vso Nemčijo," je rekel

Batern. "Pravilno je, da sedaj razpravljamo o sestavi ustave za nemško republiko. Izkušnje z weimarsko republiko naj nam bodo nauk. Ustanoviti moramo republiko, da bo nasledila zavezniški kontrolni svet."

Maršal Vasilij D. Sokolovski, ruski poveljnik, je naznanil, da bodo osebe pod njegovo jurisdikcijo, ki so bile zaradi prestopkov obsojene na eno leto ali manj zapora, pomiloščene. Izjema bodo le špekulanti in operatorji črnih tržnic.

Sokolovski je vojaški governor v sovjetski okupacijski coni. Hoffman je naznanil, da bo formiran ljudski svet 400 članov, ki bo govoril v imenu vseh Nemcev. "Z ozirom na razkranje zavezniškega kontrolnega sveta je očitno dejstvo, da izgublja značaj kot zakonodajno telo za vso Nemčijo," je rekel

Hoffman imenovan za administratorja

Washington, D. C., 7. apr.—Predsednik Truman je imenoval Paula C. Hoffmana za administratorja pomožnega programa. On bo nadziral potrošnjo \$5,300,000,000 v zapadni Evropi. Imenovanje mora potrditi senat. Hoffman je predsednik Studebaker Corp.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena drava (Ivan Chicago) in Kanado \$2.00
na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrt leta; za Chicago in okolice
Cook Co., \$2.50 za celo leto, \$4.75 za pol leta; za inobestrovje \$11.00
Subscription rates: for the United States (except Chicago) and
Canada \$2.00 per year, Chicago and Cook County \$2.50 per year,
foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglaševanja po dogovoru.—Rokopisi dopisov in neprofitnih
članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (trike, povesti,
drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil
poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communication
and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts
such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only
when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vso, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857 - 59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Trenje v unijah radi Wallacea—II

Ta članek bomo nadaljevali tam, kjer smo ga pustili zadnji
torek. Pogovorili se bomo o argumentu konservativnih unijah
voditeljev, ki udrihajo po Wallaceu in novi progresivni stranki iz
razloga, češ da bo to gibanje zagotovilo "zmago reakcije", ker bo
pri volitvah razdvojilo delavske in progresivne glasove." In s tem
da bo preprečen poraz onih kongresnikov in senatorjev, ki so gla-
sovali za Taft-Hartleyev zakon, proti kateremu mora biti napre-
jena vsa borba organizirane delavstva.

Ta zakon je res zločest do svojega viška in nima mesta v nobe-
ni količini demokratični državi. S tem pa ni rečeno, da ni potre-
ben moder in pravičen zakon, ki bi protektiral delo pred para-
lizirajočimi stavkami v nekaterih izredno važnih industrijah, na
primer na sličen način kot je protektira železničarski zakon zad-
njih 25 let v tej industriji, kakor tudi prepovedoval nekatere zlo-
česte ali raketirske prakse "free enterprizerkega" unionizma, ki
je prav tako sebičen in brezbržen za splošne ljudske interese ka-
kor so veliki in mali bizniški raketirji. Prav tako so potrebne
demokratizacije nekatere unije, katere dominirajo raketirji in
brezvestni delavski bossi, ki spadajo med prave izkoriščevalce in
tirane. Pri tem je treba poudariti, da je večina unij demokrati-
čna in se jim takega zakona ni treba bati. T-H zakon vsega tega
seveda ne odpravlja, marveč je bil sestavljen in sprejet z name-
nom, da vse unije enostavno zadusi. Vsi tedaj je ta zakon zelo
nevaren tudi ameriški demokraciji in se povsem strinjamo z de-
lavskimi voditelji, da ga je treba kategorično odpraviti. Treba
ga je nadomestiti s takim zakonom, ki ga bodo sestavili resnični
delavski prijatelji in ne služabniki Wall Streeta.

To omenjamo iz razloga, ker T-H zakon ne bo tako lahko od-
praviti kakor si predstavljajo Greeni in Murrayji, kakor tudi ne
poraziti tistih kongresnikov in senatorjev, ki so delovali in glaso-
vali zanj. Borba za preklje tega zakona in poraz njegovih spon-
sorjev bo veliko bolj uspešna in hitrejša, ako bo ameriško ljud-
stvo vnaprej zagotovljeno, da bo temu prevečanemu fašističnemu
zakonu sledil pošten, pravičen in demokratičen zakon, ki bo je-
mal v obzir tako interese in pravice delavcev kakor tudi dežele.
Saj je na podlagi raznih slavnatih glasovanj na primer celo 15-
20% organiziranih delavcev, ki odobravajo T-H zakon! Ti zaslep-
ljeni delavci so seveda naselili wallstreetški propagandi. Ampak
teh delavcev, kakor tudi milijone drugih volilcev, unije sigurno
ne bodo pridobile na svojo stran, ako bodo njih voditelji grmeli
proti Wallaceu in novi stranki. Faktično bodo s tem igrali v ro-
ko reakcije in odbili milijone svojih lastnih članov od svoje krat-
kovidne in skrajno oportunistične politične akcije, ki bazira na
znanem receptu "kaznuj sovražnika in nagradi prijatelja". To
Gompersovo geslo ni vleklo v preteklosti, danes pa še veliko bolj
votlo in prazno doni.

Sicer je resnica, da organizirano delavstvo do zadnjih let ni
imelo nobene organizirane politične akcije. Vsa "politična akci-
ja" je obstajala v tem, da so unijski voditelji ali pa tudi unije in-
dorsirale te in one kandidate in jih proglasile za prijatelje, če-
prav so bili "prijatelji" le na papirju, pred volitvami. V zameno
so unijski voditelji od teh "prijateljev" večkrat dobili kakšne
majhne koncesije, morda tudi državne službe ali sinekure. Toda
znano dejstvo je, da delavskih glasov niso mogli "delivati".

Z organizirano politično akcijo, in sicer večina v okviru de-
mokratične stranke, so unije začele nastopati šele zadnja leta. S
to akcijo je začel CIO in bil pri volitvah leta 1944 po tedanjih
trditvah tudi "zelo uspešen". Saj se spominjate "velike delavske
zmage" omenjenega leta 1945, isto "zmago" je politični odbor CIO
s progresivci vred res omočil zmago demokratski stranki, toda
kaj je sledilo, je lahko vsakomur znano. Pretežna večina "prijate-
ljev", sploh vsa demokratska stranka, se je takoj po volitvah spre-
menila v sovražnika in sodelovalna roka v roki z republikansko
reakcijo. In, če celo Rooseveltova administracija se je obrnila
proti tistim, ki so ji pomagali do zmage. Med Trumanovo admi-
nistracijo in republikanci pa sploh ni nobene razlike. Delavstvo
bi ne bilo nič na slabšem in reakcija nič bolj na konju, ako bi v
Beli hiši sedel senator Taft, dežela bi pa imela sposobnejšega
krmarja, čeprav reakcionarnega. Znaki so tudi, da bi Taft ne bil
tako slepo orodje militaristov kakor je Truman. Nam je ljubiši
odkrit pa značajan reakcionar nego kakšna politična šelva; s ka-
tero se poljubno igrajo razne klike ali pa laži—"prijatelji".

Kdor misli, da je mogoče poraziti wallstreetško reakcijo z raz-
nimi bankrotiranimi gompersovskimi gesli in s tako politično ak-
cijo kakor jo zastopajo razni Greeni in Murrayji, je politični
idiot, ki se iz zgodovine in političnih bojev ni ničesar naučil.

Odbori za politično akcijo CIO, ADF, železničarskih bratovščin
in nekaterih drugih močnih unij lahko zberejo v kampanji ali
"izobraževalne" sklade še več milijonov dolarjev, mi zelo, zelo
dvomimo, da bi izmed okrog 350 kongresnikov in senatorjev, ki so
glasovali za T-H zakon in ki bodo pri prihodnjih volitvah prišli
pred volilce, v sedanji politični klimi mogli po Murray-Greeno-
vem receptu poraziti ali. To število "kaznovanih sovražnikov"
bi bilo najbrže precej nižje. In sicer deloma iz razloga, ako bi
pri prihodnjih volitvah volilci izbirali le med Taft in Trumani, bi
na volitvi dan milijone državljansko ostalo doma. Yes, med njimi
tudi milijone organiziranih delavcev. No volilci bi šli le pravover-
ni republikanci in demokrati, v pretežni večini konservativci in re-
akcionarci, neodvisni volilci in tudi markska liberalen demokrat
ali republikanec pa bi ostali doma.

K sreči za delo in tudi za delavstvo pri prihodnjih volitvah
ne bomo imeli samo te izbire — med sajastim loncem in umaza-
nim pisikom med Taft in Trumani; vsi v službi Wall Streeta,
militaristov in predstavnikov Vatikana. Z ustanovitvijo nove
stranke in Wallace-Taylorjeve kandidature bodo ameriški volilci
lahko izbirali med napredkom in reakcijo, med demokracijo in

Vabilo na priredbo
društva Lilije

Milwaukee, Wis. — Zadnjič
sem čital dopis br. Johna Dob-
nika, v katerem je omenil tudi
društveno zabavo, katero bo pri-
redilo društvo Lilija 764 SNPJ.
Društvo Lilija precej dobro
napreduje. Lansko leto je pri-
dobilo okrog 50 novih članov,
kar je prav lepo število. Le ta-
ko naprej! Pojdimo vsi na de-
lo in društvo bo zelo naraslo v
članstvu. Apeliral bi na vse čla-
ne, da bi se malo bolj zanimali
za seje, kakor tudi za delo v prid
društva.

Sedaj pa pride na vrsto pev-
ski odsek društva Lilije. Ta
zbor tudi dobro napreduje, še
bolj pa bi, če bi imel splošno
sodelovanje. Petje ni tako eno-
stavna in lahka stvar, kakor si
nekateri predstavljajo. Občin-
stvo je bilo zelo zadovoljno z
zadnjim koncertom, ki ga je pri-
redil zbor Lilija. Za uspeh in
užitek se imamo zahvaliti pevo-
vodji L. B. Muskaterev in osta-
lnim pevcem, kateri redno zaha-
jajo na pevake vaje.

Kakor sem že omenil, društvo
Lilija bo priredilo svojo pomla-
dansko zabavo dne 18. aprila v
Collins-Meyer-Post-dvorani, 725
W. National ave., začetek ob štiri
popoldne. Na programu bo
tudi komičen prizor "Ko Janez
pride v New York", dalje pev-
ski zbor Lilija, zbor Naprej in
razne glasbene točke, ki jih bo-
do izvajali člani in članice dru-
štva Lilije. Mladinski pevski
zbor društva Lilija pa bo zapel
nekaj angleških in nekaj slo-
venskih pesmi.

Po programu bo sledila prosta
zabava in ples. Za ples-bo igrala
vsem dobro poznana Bachel-
lova godba. Hrana in pijača bo
po zmerni ceni. Vabimo vse
Slovence od blizu in daleč. Za-
četek programa točno ob štirih
popoldne. Dobrodošli!

Jacob Bolha.

Prvi kristjani
in "komunisti"

Bellingham, Wash. — Če bi
ameriško ljudstvo videlo resni-
čen položaj evropskega ljudstva
v času, ko so mu vladali krona-
ni trojci, bi imelo drugačno sod-
bo o "komunizmu".

Ne, ameriško ljudstvo nima
pojma o trpljenju, ki ga je pri-
zadela vojna, zato tudi ne pozna
vzroka za nastanek novega go-
spodarstva, katero nazivajo "ko-
munizem". Dejstvo je, da se je
rodilo novo gospodarstvo iz po-
trebe, ne pa prišlo vsled nekega
"pritiska" od strani Rusije, ka-
kor sodbijo mnogi Američani.

V boju za obstanek se je
evropsko ljudstvo zateklo h "ko-
munizmu" in Rusiji kot njegovi
zaščitnici. Sprevidelo je, da je
njegov boj sličen boju prvih
kristjanov, katerih voditelj in
učitelj je bil Kristus. Nič ni
čudnega torej, da Kristusa sma-
trajo za prvega "komunisto", ki
je menjalce denarja izganjal iz
Hiše Gospodove. Prav tako so
komunisti izganjali menjalce iz
svojih dežel, s tem pa so se jim
hudo zamerili.

Kakor so bili nekdanji rimski
oblastniki proti kristjanom, ta-
ko so današnji oblastniki po
vsem svetu proti komunistom.
Tako sodbo ima danes ljudstvo,
ki se ni nikoli brigalo za politi-
ko. Ampak, ko gre za življenje
in smrt, se tudi najpreprostejši
verniki vprašuje, kakaj toliko
trpljenja? Kdo je kriv tega gor-
ja? In kadar preprosti verniki
pravi, da je bil Kristus komu-
nist, je gotovo prepričan o tem.
Seveda ne v politiki, ampak v
delu!

Tako je izjavila mati moje so-
seje na nekem shodu v Jugosla-
viji. Žena je sama izkusila voj-
ne grozote in videla tudi sode-
lovanje mnogih duhovnikov z
okupatorjem. Povedala je, kar
ji je ležalo na srcu. Duhovniki,

wallstreetško plutokracijo, med militarizmom in splošno medna-
rodno razorožitvijo, med imperialistično in neimperialistično po-
litiko, med novim svetovnim porazom in mirnim soditjem naroda.
Ako bodo zmogale sile napredka in svetovnega mira, ali pa
vsaj dobe toliko glasov, da bo to preteslo obe stari kapitalistični
stranki, tedaj bo zbrisan iz zakonika tudi T-H zakon. Ne druga-
če! To si naj zapomnijo vsi delavski voditelji!

Glasovi iz naših naselbin

Njegovo "veličanstvo" Miha v Clevelandu

Cleveland, O. — Če verjamete
Rainbow-dvorani hotela Car-
al' da ne, mesto Cleveland je
zadela izredna "čas", ko se je
njegovo "veličanstvo" romunski
kralj Miha, kateremu je dala
ministra Anka Paukerjeva
stalne počitnice, potrudilo priti
v to plebejsko gnezdo, si izvo-
lilo ogledati tri romunske ger-
kvice in popiti čašico cocktaila
z demokratičnim guvernerjem
Herbertom in mestnim očetom
Burkem. O tem "senzacional-
nem" dogodku so angleški časo-
pisi pisali že ves teden popreje,
kar znači, da skušamo našo de-
mokratično prilagoditi v smislu
teženj ubežnih kronanih glav in
korumpiranih političnih vodite-
ljev.

Casopisje poroča, da je Miha
stopil iz letala nekoliko "trud-
den", toda tega ni hotel na no-
ben način priznati. Sorejem je
bil zelo navdušen. Se celo naj-
stari policijski načelnik, Ma-
witz je ves ginen zakrkal:
"Traiti Majestate!" Pravijo, da
je revež dolgo ponajljal je dve
besedi v bojazni, da ga ne bo
polomil. Ženske so ugovorile,
"da je kralj lep fant z valijo-
čimi lasmi in jamicami na licu,
ko se zasmeje." Le škoda, da je
izgubil "džob", so sočutno vzdih-
ovale.

Ker je Miha prišel v Clevel-
land "truden, jezen in lačen", so
ga seveda kraljevsko pogostili,
kajti za naše mesto bi bila ve-
lika sramota, če bi njegovo "ve-
ličanstvo" izgubilo kaj na teži.
Cela komedija se je završila v
Ludvik Medvešek.

Ludvik Medvešek.

Z avtomobilom iz
Chicago v Florido
in nazaj

VI.

Chicago, Ill. — Kakor sem že
omenil, v Hollywoodu nam je
tako ugajalo, da nismo imeli vo-
lje, da bi šli naprej. Tone Kon-
chan je nekajkrat konstatiral, da
je najbolje, da se lepó sončimo,
kopamo, jemo in pijemo in po-
bimo na ostali svet.

Ko smo se šli kopat v Atlanti-
ski ocean, je šel z nami tudi že
omenjeni primorski Hrvat Mile
Starčević in nas mimogrede pe-
ljal v gostilno in restavracijo
blizu obale Atlantika, katero la-
žel hočejo imeti mir za vsako
ceno, pa četudi ga najdejo v ko-
munizmu. Le v miru bo postal
človek res človek!

George Gornik.

Zahvala prispevateljem
za partizansko družino

Cleveland, O. — V Prosveti sem
pred časom poročal, da se je na-
me obrnil poročnik-invalid Dra-
go Črček iz Ljubljane in me
prosil, da bi na kakšen način
preskrbel zdravilo "streptomycin"
za njegovo ženo, ki je bolna
na pljučih.

V prvem pismu mi je sporočil,
da bi potrebovala 15 gramov
omenjenega zdravila. Gram stane
\$5.11, torej sem mislil, da bom
skupaj spravil za zdravilo in
prišel sem kolektati denar.

Mrs. Mimi Omahen iz Chica-
ga (Downers Grove) je v ta
namen poslala \$5, poleg tega pa
je prispevala 22 Clevelandčanov
po \$2, 11 pa po \$1, torej sem
zbral skupaj \$60.

Nato sem prejel od Črčka dru-
go pismo, v katerem mi je spo-
ročil, da mu je zdravnik rekel,
da potrebuje 150 do 200 gramov
tega zdravila in ne 15 gramov,
kakor mi je pisal v prvem pismu.
Poleg tega pa sem dobil infor-
macije, da to zdravilo ni vselej
učinkovito za pljučno jetiko, na-
kar sem prenehal s kolektom in
o vsej zadevi sporočil Črčku v
Ljubljano, zaeno pa sem mu sko-
zi "Dobrovoljni odbor", 345 W.
18th St., New York 11, N. Y.,

Obala ob Mehiskem zalivu ni
tako obljubena kot ob Atlanti-
ku, to pa iz razloga, ker klima
ni tako mila kot ob vzhodni oba-
li, vendar pa dovolj mila, da la-
hko pozimi hodiš bos.

Peljali smo se skozi pustino
Everglades, kjer smo videli in-
dijanska naselja. Konchan je fil-
miral dve indijanski deklici, ki
sta lovili ribe z ostmi. V dotič-
nem kanalu je kar mrgolelo pre-
cej velikih rib. Mlajše indijans-
ko dekle ni menda znalo niti
ene angleške besede, ali pa se je
delalo, da ne zna. Tone je fil-
miral Lojzeta skupaj z mlado in-
dijanko, a za ta "privilegij" smo
ji morali dati nekaj denarja.

Ob zapadni obali se nismo do-
sti ustajali, kajti imeli smo še
samo nekaj dni na razpolago, mi
pa smo bili še daleč od doma. V

Tisti večer smo obiskali gostil-
no, ki jo je pred kratkim pre-
kupil mladi Glavan iz Clevelan-
da, in "nočni klub", katerega
lastuje Slovenec Perko, zet
Klincove družine. Z njim je v
družbi neki Američan, ki ima
Slovenko za ženo. Ti fantje ima-
jo res veliko korajže in bodo go-
tovo uspeji.

Pred odhodom iz Tampe smo
se obiskali starega znanca Pe-
terko, bivšega zastopnika Ena-
kopravnosti, in njegovo ženo.
John je še vedno bolj molčec,
njegova žena pa še vedno tako
zgovorna kot je zmeraj bila.

(Konec prihodnjic.)

Milan Medvešek.

Lepa igra v Detroitu

Detroit, Mich. — Podružnici št.
1 in 108 SANSa bosta vprizorili
igro "Svet brez sovraštva" v ne-
deljo, 18. aprila, v Slovenskem
delavskem domu, 437 S. Liver-
nois ave., začetek ob treh popol-
dne.

Ves dobiček te krasne igre iz-
za okupacije je namenjen za ob-
rambo našega naprednega tiska.
Udeležite se v velikem številu,
saj danes vidimo le redko
kdaj slovensko igro.

Katherine Krainz.

Frank Cesen.

USTVARITEV SOVIJETSKIH ZNANSTVENIKOV

NARAVNO BARVANI BOMBAŽ

I. Nagvibin

V južnih sovjetskih republikah, v Armeniji, Azerbejdžanu, Kirgiziji in Uzbekistanu se je v glavnem pričelo obiranje bombažev konec oktobra. Kljub ušmami—huda suša—je bil pridelek kar dober; površina bombažnih plantazij se je povečala za 160.000 ha v primeri z letom 1946 in s tem se je povečal tudi srednji pridelek bombaža.

Prav tako je v teku tudi obiranje bombaža v naravnih barvah. Vlakna teh vrst bombaža niso bela kakor pri navadnem, ampak naravno zelena, rjava in nebesno modra.

Najvažnejše plantaže naravno barvanega bombaža so v Uzbekistanu. Letos so dale te plantaže zelo dober pridelek. V nekaterih kolhozih je bil pridelek bombaža okrog 100 g na hektar.

Ne moremo dovolj oceniti važnosti teh vrst bombaža v naravnih barvah, ki jih je dosegel Institut za znanstvena raziskavanja pri bombažu. Te vrste zelo zredajo dozorijo in so odporne proti boleznim, njihov pridelek ni manjši kot pridelek navadnega belega bombaža. Tkanine, ki so stekane iz naravnega barvanega bombaža, so zelo trpežne in ne izgubijo barve na soncu ali pri pranju.

Toda obdržati te nove vrste rastline, ni posebno lahko. Ta članek prikazuje vsakodnevno borbo sovjetskega znanstvenika Ivana Maksimenka v dolgih letih, da bi obdržal to prvo rastlino brez primere: naravno barvani bombaž.

Ze dalj časa so znani slučaji, da bombaž, ko dozori, dobi k stanjevo ali roza barvo. To pa najbrž ni nič drugega kot igra narave. Do leta 1938 ni nihče pomislil na možnost izkoriščenja teh pojavov, da bi ustvaril nekaj novega in nepoznanega: naravno barvani bombaž, ki bi bil velike važnosti za industrijo. Da pa je prišlo do takšnih prvih poskusov, se imamo zahvaliti sovjetskimi selekcionistom.

Mladi selekcionista Ivan Maksimenko, ki je komaj dokončal študije na agronomskem inštitutu, si je zadal nalogo, da bi pridobil barvasti bombaž.

Kot temeljno teorijo je sprejel darvinistično načelo, po katerem se morejo svojstva, ki se ustvarjajo v živem organizmu—čeprav so v začetku za to neobčutljiva—s pomočjo izbora povečati in urediti v potomstvu.

Med drugim je imel Maksimenko pred seboj zgled velikega sadjereja Ivana Mičurina, katerega ogromni uspehi so mu dokazali, da lahko rastline, ki jih prilagodiš podnebnju in jim daš možnost razvoja, od rodu do rodu prevzamejo naravo svojih prednikov. Tako lahko človek v zadovoljivih materialnih okoliščinah, v katerih žive in se razvijajo rastline, da dednosti rastlin usmerjajo spremembo in ustvari obliko in vrsto, ki mu je potrebna.

Ivan Maksimenko se je odločil, da bo sopal po poti svojega velikega učitelja. Ustvaril bo vrsto bombaža, o kateri je bilo doslej nemogoče misliti—barvasti bombaž—s selekcijo in križanjem; udril in okrepil bo to v bodočih bombažnih sadikah.

Začel se je poskusiti, ki jih pred njim še nihče ni delal: s prostim rokom in kočljivim delom. S posebnim orodjem je Maksimenko presajal pelode in prašnike ene vrste bombažnega cveta na cvet druge vrste. Ko je bombaž takega križanca dozorel v seme, je to seme posejal na odprtem polju in v zaprtem rastlinjaku. Isti proces je uporabil pri potomcu križanca in tako nadaljeval.

Maksimenko je poskušal z desetimi bombažnimi sadiki, da bi tako dosegel različne kombinacije. Tedne, mesece in leta je prebil v takem delikatnem delu. Poizkušal je deset in desetisočkrat, toda uspehi so se mu zdeli prav takšni kot v začetku.

Ko pa je križal nekatere vrste egipčanskega bombaža, mu je uspelo pridobiti križanca, katerega vlakno je bilo v spodnji plasti zelenkasto.

Ko je proučeval te križance, je Maksimenko opazil, da je pri nekaterih mešičkih sadik spodnja plast bombažnega puha svetlejša barvo pod vplivom sončne svetlobe.

Da bi ugotovil svoje domnevanje, je Maksimenko naredil pokrivala iz neprosojnih papirja in pokril z njimi nekaj vrhnjih mešičkov. Učinek je bil bolj zamotan kot je pričakoval.

V nekaterih primerih so papirne vrečice pripomogle k uspehu, v drugih pa je bilo vlakno drugače barvano: v notranjosti zeleno, toda v zgornji plasti popolnoma belo. Torej ni imela sončna svetloba pri vseh križančkih enakega vpliva.

Toda najbolj dragoceno opažanje in najmanj pričakovano ugotovitev, do katere je prišel med svojimi poskusi, je bila, da je našel križance, katerih vlakna so bila kljub vplivu sonca temnejše barve. To so bili tudi križanci, ki jih je nato Maksimenko izbral za nadaljnje poskuse.

Nadaljeval je s selekcijo, toda ne iz različnih sadik, temveč s križanjem različnih plovov iste sadike in celo semen istega plovca. Uspeh pa je bil, da so vlakna teh križancev dobila zeleno barvo, ki je istočasno dobivala trajnost.

Naslednja leta je mogel Maksimenko v svojih poskusih nasadih obirati bombaž zelene barve. Res je, da je bila barva že zelo nedolgovtrajna in se je bližala bolj rumenkastosti; vlakno še ni bilo dovolj trdno, toda najvažnejše je bilo storjeno: seme barvastega bombaža je rodilo podobno potomstvo.

Maksimenko pa se ni zadržal tu. Proučeval je, če je mogoče še naprej vzgojiti barvo bombaža s tem, da spremeni zunanje pogoje križanja sadik.

Naredil je več poskusov s tem, da je prilažal zemlji več ali manj vode in ugotovil, da je bombaž za barvo tem bolj sprejemljiv, čim več vlage ima zemlja, na kateri raste.

Tako je izsledil novega in važnega činitelja pri udržitvi barve.

Pred časom je Maksimenkovo delo zavzelo novo smer: mešičke barvastega bombaža vcepi v stebila navadnega belega bombaža. Tako upa, da bo izboljšal trdnost barvastega vlakna in po možnosti dosegel popolnoma nepričakovane rezultate, ki so tako pogosti na tem področju znanosti. Toda ti poskusi so šele začeli.

Proučevanje pridelovanja barvastega bombaža se je šele začelo. Zaenkrat so znani le nekateri podatki o njegovih kakovostih in posebnostih. Njegova največja prednost je v tem, da je barva samega tkiva vlakna naravna, medtem ko umetna barva pokrije le zgornjo plast vlakna. Prav zato je barva takega bombaža važna, ker je stalna in trdna.

Istočasno se barva lahko popravi pod vplivom nekaterih nevtalnih osnov. Ko bombaž "izgubi" barvo, zadostuje oprati tkanino v milnici in tako zopet pridobi svojo prvotno naravno barvo.

Druga zanimiva lastnost barvastega bombaža pa je, da more izdelana tkanina služiti kot kamuflaža. Najmanj vidno tkanino, ki pa je umetno barvana, lahko opazimo, če preučišmo spektrum njenega vpoja barve, nikakor pa ne moremo odkriti tkanine, ki je bila izdelana iz bombaža naravne barve. Ni potrebno pri tem poudariti, da je to velike vojaške važnosti.

Trenutno so si selekcionarji, ki jih vodi Maksimenko, zadal naloge, ustvariti vrste barvastega bombaža—od rdeče do vijoličaste barve. Toda, zaenkrat so to le sanje. Vsake sanje pa je mogoče uresničiti, toda le pod pogoji vztrajnega dela.

Mnogo dni je z žalostjo skušal prodreti v to nenavadno in nerazumljivo skrivnost. Spet se je vrnil v nasade, odprl je seme in položil tja bombažni mešiček, ter ni mogel verjeti svojim očem.

Ko so mešički popolnoma dozoreli, so imeli tisti, katerih se ni dotaknil, zelenkasta vlakna. V tistih pa, ki jih je že prej odprl, so vlakna ostala bela.

To je bila rešitev uganke: barva vlakna se ni pokazala, dokler ni mešiček popolnoma dozorel.

Toda zakaj je vlakno v mešičkih, ki jih je prej odprl, ostalo belo? Je mar svetloba sonca, ki je zajela tudi notranjost mešička in prišla do vlakna, škodljiva barvi bombaža?

Tedaj je Maksimenko dobil novo zamisel.

Ze prej je opazil, da je bila barva vlakna neenaka v mešičkih iste sadike; bolj temna je bila v spodnjih, medtem ko je bila v vrhnjih svetlejša. Iz tega je bil ohranjen, da so vlakna v vrhnjih mešičkih dobila

svetlejšo barvo pod vplivom sončne svetlobe.

Da bi ugotovil svoje domnevanje, je Maksimenko naredil pokrivala iz neprosojnih papirja in pokril z njimi nekaj vrhnjih mešičkov. Učinek je bil bolj zamotan kot je pričakoval. V nekaterih primerih so papirne vrečice pripomogle k uspehu, v drugih pa je bilo vlakno drugače barvano: v notranjosti zeleno, toda v zgornji plasti popolnoma belo. Torej ni imela sončna svetloba pri vseh križančkih enakega vpliva.

Toda najbolj dragoceno opažanje in najmanj pričakovano ugotovitev, do katere je prišel med svojimi poskusi, je bila, da je našel križance, katerih vlakna so bila kljub vplivu sonca temnejše barve. To so bili tudi križanci, ki jih je nato Maksimenko izbral za nadaljnje poskuse.

Nadaljeval je s selekcijo, toda ne iz različnih sadik, temveč s križanjem različnih plovov iste sadike in celo semen istega plovca. Uspeh pa je bil, da so vlakna teh križancev dobila zeleno barvo, ki je istočasno dobivala trajnost.

Naslednja leta je mogel Maksimenko v svojih poskusih nasadih obirati bombaž zelene barve. Res je, da je bila barva že zelo nedolgovtrajna in se je bližala bolj rumenkastosti; vlakno še ni bilo dovolj trdno, toda najvažnejše je bilo storjeno: seme barvastega bombaža je rodilo podobno potomstvo.

Maksimenko pa se ni zadržal tu. Proučeval je, če je mogoče še naprej vzgojiti barvo bombaža s tem, da spremeni zunanje pogoje križanja sadik.

Naredil je več poskusov s tem, da je prilažal zemlji več ali manj vode in ugotovil, da je bombaž za barvo tem bolj sprejemljiv, čim več vlage ima zemlja, na kateri raste.

Tako je izsledil novega in važnega činitelja pri udržitvi barve.

Pred časom je Maksimenkovo delo zavzelo novo smer: mešičke barvastega bombaža vcepi v stebila navadnega belega bombaža. Tako upa, da bo izboljšal trdnost barvastega vlakna in po možnosti dosegel popolnoma nepričakovane rezultate, ki so tako pogosti na tem področju znanosti. Toda ti poskusi so šele začeli.

Proučevanje pridelovanja barvastega bombaža se je šele začelo. Zaenkrat so znani le nekateri podatki o njegovih kakovostih in posebnostih. Njegova največja prednost je v tem, da je barva samega tkiva vlakna naravna, medtem ko umetna barva pokrije le zgornjo plast vlakna. Prav zato je barva takega bombaža važna, ker je stalna in trdna.

Istočasno se barva lahko popravi pod vplivom nekaterih nevtalnih osnov. Ko bombaž "izgubi" barvo, zadostuje oprati tkanino v milnici in tako zopet pridobi svojo prvotno naravno barvo.

Druga zanimiva lastnost barvastega bombaža pa je, da more izdelana tkanina služiti kot kamuflaža. Najmanj vidno tkanino, ki pa je umetno barvana, lahko opazimo, če preučišmo spektrum njenega vpoja barve, nikakor pa ne moremo odkriti tkanine, ki je bila izdelana iz bombaža naravne barve. Ni potrebno pri tem poudariti, da je to velike vojaške važnosti.

Trenutno so si selekcionarji, ki jih vodi Maksimenko, zadal naloge, ustvariti vrste barvastega bombaža—od rdeče do vijoličaste barve. Toda, zaenkrat so to le sanje. Vsake sanje pa je mogoče uresničiti, toda le pod pogoji vztrajnega dela.

Mnogo dni je z žalostjo skušal prodreti v to nenavadno in nerazumljivo skrivnost. Spet se je vrnil v nasade, odprl je seme in položil tja bombažni mešiček, ter ni mogel verjeti svojim očem.

Ko so mešički popolnoma dozoreli, so imeli tisti, katerih se ni dotaknil, zelenkasta vlakna. V tistih pa, ki jih je že prej odprl, so vlakna ostala bela.

To je bila rešitev uganke: barva vlakna se ni pokazala, dokler ni mešiček popolnoma dozorel.

Toda zakaj je vlakno v mešičkih, ki jih je prej odprl, ostalo belo? Je mar svetloba sonca, ki je zajela tudi notranjost mešička in prišla do vlakna, škodljiva barvi bombaža?

Tedaj je Maksimenko dobil novo zamisel.

Ze prej je opazil, da je bila barva vlakna neenaka v mešičkih iste sadike; bolj temna je bila v spodnjih, medtem ko je bila v vrhnjih svetlejša. Iz tega je bil ohranjen, da so vlakna v vrhnjih mešičkih dobila

svetlejšo barvo pod vplivom sončne svetlobe.

Da bi ugotovil svoje domnevanje, je Maksimenko naredil pokrivala iz neprosojnih papirja in pokril z njimi nekaj vrhnjih mešičkov. Učinek je bil bolj zamotan kot je pričakoval.

V nekaterih primerih so papirne vrečice pripomogle k uspehu, v drugih pa je bilo vlakno drugače barvano: v notranjosti zeleno, toda v zgornji plasti popolnoma belo. Torej ni imela sončna svetloba pri vseh križančkih enakega vpliva.

Toda najbolj dragoceno opažanje in najmanj pričakovano ugotovitev, do katere je prišel med svojimi poskusi, je bila, da je našel križance, katerih vlakna so bila kljub vplivu sonca temnejše barve. To so bili tudi križanci, ki jih je nato Maksimenko izbral za nadaljnje poskuse.

Nadaljeval je s selekcijo, toda ne iz različnih sadik, temveč s križanjem različnih plovov iste sadike in celo semen istega plovca. Uspeh pa je bil, da so vlakna teh križancev dobila zeleno barvo, ki je istočasno dobivala trajnost.

Naslednja leta je mogel Maksimenko v svojih poskusih nasadih obirati bombaž zelene barve. Res je, da je bila barva že zelo nedolgovtrajna in se je bližala bolj rumenkastosti; vlakno še ni bilo dovolj trdno, toda najvažnejše je bilo storjeno: seme barvastega bombaža je rodilo podobno potomstvo.

Maksimenko pa se ni zadržal tu. Proučeval je, če je mogoče še naprej vzgojiti barvo bombaža s tem, da spremeni zunanje pogoje križanja sadik.

Naredil je več poskusov s tem, da je prilažal zemlji več ali manj vode in ugotovil, da je bombaž za barvo tem bolj sprejemljiv, čim več vlage ima zemlja, na kateri raste.

Tako je izsledil novega in važnega činitelja pri udržitvi barve.

Pred časom je Maksimenkovo delo zavzelo novo smer: mešičke barvastega bombaža vcepi v stebila navadnega belega bombaža. Tako upa, da bo izboljšal trdnost barvastega vlakna in po možnosti dosegel popolnoma nepričakovane rezultate, ki so tako pogosti na tem področju znanosti. Toda ti poskusi so šele začeli.

Proučevanje pridelovanja barvastega bombaža se je šele začelo. Zaenkrat so znani le nekateri podatki o njegovih kakovostih in posebnostih. Njegova največja prednost je v tem, da je barva samega tkiva vlakna naravna, medtem ko umetna barva pokrije le zgornjo plast vlakna. Prav zato je barva takega bombaža važna, ker je stalna in trdna.

Istočasno se barva lahko popravi pod vplivom nekaterih nevtalnih osnov. Ko bombaž "izgubi" barvo, zadostuje oprati tkanino v milnici in tako zopet pridobi svojo prvotno naravno barvo.

Druga zanimiva lastnost barvastega bombaža pa je, da more izdelana tkanina služiti kot kamuflaža. Najmanj vidno tkanino, ki pa je umetno barvana, lahko opazimo, če preučišmo spektrum njenega vpoja barve, nikakor pa ne moremo odkriti tkanine, ki je bila izdelana iz bombaža naravne barve. Ni potrebno pri tem poudariti, da je to velike vojaške važnosti.

Trenutno so si selekcionarji, ki jih vodi Maksimenko, zadal naloge, ustvariti vrste barvastega bombaža—od rdeče do vijoličaste barve. Toda, zaenkrat so to le sanje. Vsake sanje pa je mogoče uresničiti, toda le pod pogoji vztrajnega dela.

Mnogo dni je z žalostjo skušal prodreti v to nenavadno in nerazumljivo skrivnost. Spet se je vrnil v nasade, odprl je seme in položil tja bombažni mešiček, ter ni mogel verjeti svojim očem.

Ko so mešički popolnoma dozoreli, so imeli tisti, katerih se ni dotaknil, zelenkasta vlakna. V tistih pa, ki jih je že prej odprl, so vlakna ostala bela.

To je bila rešitev uganke: barva vlakna se ni pokazala, dokler ni mešiček popolnoma dozorel.

Toda zakaj je vlakno v mešičkih, ki jih je prej odprl, ostalo belo? Je mar svetloba sonca, ki je zajela tudi notranjost mešička in prišla do vlakna, škodljiva barvi bombaža?

Tedaj je Maksimenko dobil novo zamisel.

Ze prej je opazil, da je bila barva vlakna neenaka v mešičkih iste sadike; bolj temna je bila v spodnjih, medtem ko je bila v vrhnjih svetlejša. Iz tega je bil ohranjen, da so vlakna v vrhnjih mešičkih dobila

svetlejšo barvo pod vplivom sončne svetlobe.

Da bi ugotovil svoje domnevanje, je Maksimenko naredil pokrivala iz neprosojnih papirja in pokril z njimi nekaj vrhnjih mešičkov. Učinek je bil bolj zamotan kot je pričakoval.

V nekaterih primerih so papirne vrečice pripomogle k uspehu, v drugih pa je bilo vlakno drugače barvano: v notranjosti zeleno, toda v zgornji plasti popolnoma belo. Torej ni imela sončna svetloba pri vseh križančkih enakega vpliva.

Toda najbolj dragoceno opažanje in najmanj pričakovano ugotovitev, do katere je prišel med svojimi poskusi, je bila, da je našel križance, katerih vlakna so bila kljub vplivu sonca temnejše barve. To so bili tudi križanci, ki jih je nato Maksimenko izbral za nadaljnje poskuse.

Nadaljeval je s selekcijo, toda ne iz različnih sadik, temveč s križanjem različnih plovov iste sadike in celo semen istega plovca. Uspeh pa je bil, da so vlakna teh križancev dobila zeleno barvo, ki je istočasno dobivala trajnost.

Naslednja leta je mogel Maksimenko v svojih poskusih nasadih obirati bombaž zelene barve. Res je, da je bila barva že zelo nedolgovtrajna in se je bližala bolj rumenkastosti; vlakno še ni bilo dovolj trdno, toda najvažnejše je bilo storjeno: seme barvastega bombaža je rodilo podobno potomstvo.

Maksimenko pa se ni zadržal tu. Proučeval je, če je mogoče še naprej vzgojiti barvo bombaža s tem, da spremeni zunanje pogoje križanja sadik.

Naredil je več poskusov s tem, da je prilažal zemlji več ali manj vode in ugotovil, da je bombaž za barvo tem bolj sprejemljiv, čim več vlage ima zemlja, na kateri raste.

Tako je izsledil novega in važnega činitelja pri udržitvi barve.

Pred časom je Maksimenkovo delo zavzelo novo smer: mešičke barvastega bombaža vcepi v stebila navadnega belega bombaža. Tako upa, da bo izboljšal trdnost barvastega vlakna in po možnosti dosegel popolnoma nepričakovane rezultate, ki so tako pogosti na tem področju znanosti. Toda ti poskusi so šele začeli.

Proučevanje pridelovanja barvastega bombaža se je šele začelo. Zaenkrat so znani le nekateri podatki o njegovih kakovostih in posebnostih. Njegova največja prednost je v tem, da je barva samega tkiva vlakna naravna, medtem ko umetna barva pokrije le zgornjo plast vlakna. Prav zato je barva takega bombaža važna, ker je stalna in trdna.

Istočasno se barva lahko popravi pod vplivom nekaterih nevtalnih osnov. Ko bombaž "izgubi" barvo, zadostuje oprati tkanino v milnici in tako zopet pridobi svojo prvotno naravno barvo.

Druga zanimiva lastnost barvastega bombaža pa je, da more izdelana tkanina služiti kot kamuflaža. Najmanj vidno tkanino, ki pa je umetno barvana, lahko opazimo, če preučišmo spektrum njenega vpoja barve, nikakor pa ne moremo odkriti tkanine, ki je bila izdelana iz bombaža naravne barve. Ni potrebno pri tem poudariti, da je to velike vojaške važnosti.

Trenutno so si selekcionarji, ki jih vodi Maksimenko, zadal naloge, ustvariti vrste barvastega bombaža—od rdeče do vijoličaste barve. Toda, zaenkrat so to le sanje. Vsake sanje pa je mogoče uresničiti, toda le pod pogoji vztrajnega dela.

Mnogo dni je z žalostjo skušal prodreti v to nenavadno in nerazumljivo skrivnost. Spet se je vrnil v nasade, odprl je seme in položil tja bombažni mešiček, ter ni mogel verjeti svojim očem.

Ko so mešički popolnoma dozoreli, so imeli tisti, katerih se ni dotaknil, zelenkasta vlakna. V tistih pa, ki jih je že prej odprl, so vlakna ostala bela.

To je bila rešitev uganke: barva vlakna se ni pokazala, dokler ni mešiček popolnoma dozorel.

Toda zakaj je vlakno v mešičkih, ki jih je prej odprl, ostalo belo? Je mar svetloba sonca, ki je zajela tudi notranjost mešička in prišla do vlakna, škodljiva barvi bombaža?

Tedaj je Maksimenko dobil novo zamisel.

Ze prej je opazil, da je bila barva vlakna neenaka v mešičkih iste sadike; bolj temna je bila v spodnjih, medtem ko je bila v vrhnjih svetlejša. Iz tega je bil ohranjen, da so vlakna v vrhnjih mešičkih dobila

svetlejšo barvo pod vplivom sončne svetlobe.

Da bi ugotovil svoje domnevanje, je Maksimenko naredil pokrivala iz neprosojnih papirja in pokril z njimi nekaj vrhnjih mešičkov. Učinek je bil bolj zamotan kot je pričakoval.

V nekaterih primerih so papirne vrečice pripomogle k uspehu, v drugih pa je bilo vlakno drugače barvano: v notranjosti zeleno, toda v zgornji plasti popolnoma belo. Torej ni imela sončna svetloba pri vseh križančkih enakega vpliva.

Toda najbolj dragoceno opažanje in najmanj pričakovano ugotovitev, do katere je prišel med svojimi poskusi, je bila, da je našel križance, katerih vlakna so bila kljub vplivu sonca temnejše barve. To so bili tudi križanci, ki jih je nato Maksimenko izbral za nadaljnje poskuse.

Nadaljeval je s selekcijo, toda ne iz različnih sadik, temveč s križanjem različnih plovov iste sadike in celo semen istega plovca. Uspeh pa je bil, da so vlakna teh križancev dobila zeleno barvo, ki je istočasno dobivala trajnost.

Naslednja leta je mogel Maksimenko v svojih poskusih nasadih obirati bombaž zelene barve. Res je, da je bila barva že zelo nedolgovtrajna in se je bližala bolj rumenkastosti; vlakno še ni bilo dovolj trdno, toda najvažnejše je bilo storjeno: seme barvastega bombaža je rodilo podobno potomstvo.

Maksimenko pa se ni zadržal tu. Proučeval je, če je mogoče še naprej vzgojiti barvo bombaža s tem, da spremeni zunanje pogoje križanja sadik.

Naredil je več poskusov s tem, da je prilažal zemlji več ali manj vode in ugotovil, da je bombaž za barvo tem bolj sprejemljiv, čim več vlage ima zemlja, na kateri raste.

Tako je izsledil novega in važnega činitelja pri udržitvi barve.

Pred časom je Maksimenkovo delo zavzelo novo smer: mešičke barvastega bombaža vcepi v stebila navadnega belega bombaža. Tako upa, da bo izboljšal trdnost barvastega vlakna in po možnosti dosegel popolnoma nepričakovane rezultate, ki so tako pogosti na tem področju znanosti. Toda ti poskusi so šele začeli.

Proučevanje pridelovanja barvastega bombaža se je šele začelo. Zaenkrat so znani le nekateri podatki o njegovih kakovostih in posebnostih. Njegova največja prednost je v tem, da je barva samega tkiva vlakna naravna, medtem ko umetna barva pokrije le zgornjo plast vlakna. Prav zato je barva takega bombaža važna, ker je stalna in trdna.

Istočasno se barva lahko popravi pod vplivom nekaterih nevtalnih osnov. Ko bombaž "izgubi" barvo, zadostuje oprati tkanino v milnici in tako zopet pridobi svojo prvotno naravno barvo.

Druga zanimiva lastnost barvastega bombaža pa je, da more izdelana tkanina služiti kot kamuflaža. Najmanj vidno tkanino, ki pa je umetno barvana, lahko opazimo, če preučišmo spektrum njenega vpoja barve, nikakor pa ne moremo odkriti tkanine, ki je bila izdelana iz bombaža naravne barve. Ni potrebno pri tem poudariti, da je to velike vojaške važnosti.

Trenutno so si selekcionarji, ki jih vodi Maksimenko, zadal naloge, ustvariti vrste barvastega bombaža—od rdeče do vijoličaste barve. Toda, zaenkrat so to le sanje. Vsake sanje pa je mogoče uresničiti, toda le pod pogoji vztrajnega dela.

Mnogo dni je z žalostjo skušal prodreti v to nenavadno in nerazumljivo skrivnost. Spet se je vrnil v nasade, odprl je seme in položil tja bombažni mešiček, ter ni mogel verjeti svojim očem.

Ko so mešički popolnoma dozoreli, so imeli tisti, katerih se ni dotaknil, zelenkasta vlakna. V tistih pa, ki jih je že prej odprl, so vlakna ostala bela.

To je bila rešitev uganke: barva vlakna se ni pokazala, dokler ni mešiček popolnoma dozorel.

Toda zakaj je vlakno v mešičkih, ki jih je prej odprl, ostalo belo? Je mar svetloba sonca, ki je zajela tudi notranjost mešička in prišla do vlakna, škodljiva barvi bombaža?

Tedaj je Maksimenko dobil novo zamisel.

Ze prej je opazil, da je bila barva vlakna neenaka v mešičkih iste sadike; bolj temna je bila v spodnjih, medtem ko je bila v vrhnjih svetlejša. Iz tega je bil ohranjen, da so vlakna v vrhnjih mešičkih dobila

svetlejšo barvo pod vplivom sončne svetlobe.

Da bi ugotovil svoje domnevanje, je Maksimenko naredil pokrivala iz neprosojnih papirja in pokril z njimi nekaj vrhnjih mešičkov. Učinek je bil bolj zamotan kot je pričakoval.

V nekaterih primerih so papirne vrečice pripomogle k uspehu, v drugih pa je bilo vlakno drugače barvano: v notranjosti zeleno, toda v zgornji plasti popolnoma belo. Torej ni imela sončna svetloba pri vseh križančkih enakega vpliva.

Toda najbolj dragoceno opažanje in najmanj pričakovano ugotovitev, do katere je prišel med svojimi poskusi, je bila, da je našel križance, katerih vlakna so bila kljub vplivu sonca temnejše barve. To so bili tudi križanci, ki jih je nato Maksimenko izbral za nadaljnje poskuse.

Nadaljeval

PRED SONČNIM VZHODOM

NOVELE

ANTON INGOLIČ

(Nadaljevanje)

Da, že od nekdaj! Vendar je prej včasih bilo ob žetvi drugače. Ves dan živahen pogovor, pesem, zvečer pečena ovca, včasih prase in—kolo. Kolo! Malokdaj je legel. Že ob prvem svitu so nadaljevali z delom.

Tega leta, tridesetega, ni bilo pravega veselja niti živahnih pogovorov, le nevedni otroci so kričali ko nekdaj. Videlo se je, da vsakega Pustarca tare posebna skrb. Zvečer so si trudni in znojni umili roke in lica v curkih vode iz velikih lončenih vrčev, ki so jih držali otroci, in posedli na strnišče na obeh straneh dolge, ozke pisane ponjave, ki so jo ženske prej skrbno razgrnile ter postavile nanjo večerjo. Na zgornjem koncu so se zbrali večinoma moški, v sredini fantje in dekleta, potem otroci, na spodnjem koncu pa žene in starke. Jedli so s slastjo. Sele čez čas je postalo živahnejše, posebno ko sta začeli krožiti okoli "mize" steklenki z žganjem. Vsakdo se je pobožno prekrizal, preden je vzel steklenko v roke. Toliko bolj jo je nagnil, s kolikor večjo pobožnostjo se je krizal.

"Hudo je. Tako še ni bilo," je mrmral stari Duro. "Tudi pod Turki ne. Tedaj si se moral izogibati samo Turkov, danes si pred svojimi ljudmi še manj varen ko pred Nemci."

"Pri nas v Pustarah je še dobro, a kako je na vasi! Vsak čas pridejo po koga in ga odpeljejo. Nemci ali domači."

"In vse ti vzamejo. Vasiča v Šljivah, ki ni mogel dati sto tisočakov, so zaklali pred otroki."

"Letos bodo baje še več zahtevali kakor laniško leto."

"Pol nam bo vzel gospodar, ostalo pa Nemec, občina in četniki. Od česa bomo le živeli?"

"Kdo se meni za nas? Nikoli te niso vprašali, kako živiš!"

Možje so se stisnili, beseda je postala tišja. "Da bi človek mogel spraviti pšenico domov in jo sam zmlati z živino ali kar s palicami."

"V planinah bodo mnogi tako napravili."

"A kako naj mi? Advokat ne bi hotel o tem niti slišati."

"Seveda, njemu še vedno mnogo ostane."

"Tele velike mlatilnice so nam samo v škodo."

"Lansko leto so jih partizani tam pri Zajčaru nekaj zažgali. Mlatilnica gor, ti pa vozi domov in zmlati doma, kakor veš in znaš. Nihče ne more vedeti, koliko si namlatil."

Čez čas je pogovor preskočil na borbe, o katerih je bilo zadnji čas govora več ko kdaj prej. "Pravijo, da partizani tepejo četnike. Pri Soko-banji jih je močna četa," je dejal Jovan zaupno.

Vasi so zagorele oči.

"Ce udarilo na četnike, so v dveh dneh tu," je vzkliknil. Hotel je reči še nekaj, a se je ugriznil v jezik. Možje so ga pričakujoče pogledali.

"V Bosni je velika partizanska vojska. Ustali cepajo kot muhe!" se je oglasil Mitar, ki je tudi mnogo vedel.

"Rus gre s svojo vojsko proti Romuniji, Anglež je prišel na Sicilijo."

"Rusi so s partizani."

"Tudi Angleži in Amerikanci."

"Vsak slepec lahko vidi, kdo bo zmagal."

"Kako bo pa potem?" je vprašal stari Duro, ki mu ni šlo v glavo, kar se je zadnji dve leti dogajalo okoli njega.

"Čisto drugače!" je kriknil Vaso. "Mnogo bolje!"

"Ti pa veš!"

"Vem!"

"Kaj veš?"

Nemcev ne bo, tudi četnikov ne. Vsak človek bo imel dovolj kruha in dela. Kdor ne bo delal, tudi jedel ne bo."

"Kaj pa naš advokat?" se je zasmel Mitar.

"Vse leto ne dela drugega, kakor da hodi iz kavarne v kavarne, a pšenice, koruze in vsega ima več ko mi vsi skupaj."

"Zemlja bo tistega, ki jo obdeluje," je razlagal vročično Vaso.

"Torej bo ta njiva naša in ne bomo več davili gospodu pol žita?" je nejeverno vprašal čokati Jovan.

"Seveda. Tako bodo napravili partizani."

V očeh nekaterih moških se je užgalo.

"Tako bi bilo tudi prav."

"Že vsa leta obdelujemo to zemljo, kakor da je naša. Mi, naši očeti, dedje in pradedje. Ves čas, ko delaš, si misliš, da je tvoje, ko pa pride mlatev in obiranje koruze, vidiš, da je tvojeja komaj polovica. Gospodarju moraš odpeljati pol pšenice, pol slame, pol koruze, pol fižola, vsega pol. Niti za seme ti ne pusti."

"Letos je zadnjič tako!" je gorel Vaso. "Boste videli: na drugo leto bo vse, kar bomo pridelali, le naše!"

Spet nekaj trenutkov tišine. Nato se je oglasil stari Duro. "Ne poslušajte otroka! Od nekdaj smo delali tako: pol gospodarju, pol nam. Gospodar plačuje davke, mi dajemo seme, gospodarjeva je zemlja, delo pa naše. Že pod Turki je bilo tako. Vedno je bilo in bo več tistih, ki delamo in nimamo besede, in manj onih, ki uživajo in imajo oblast."

"Kmalu jo bodo imeli partizani," je vztrajal Vaso samozavestno, saj je znal tistih nekaj letakov in brokur, ki jih je Marko poslal domov, skoraj na pamet.

Več kakor teden dni je ostala pšenica v kopraku. Na hribih so se sredi rumenega strnišča svetile v soncu pšenične kope ko piramide zlata. Med njimi, sklanjajoč se nizko k tlom, so se opotekale majhne, temne postavice: to so bili meščani, ki so paberkovali klasje. Ne samo delavci in ljudje iz predmestja, marveč predvsem učitelji, profesorji, sodniki, uradniki. Nekateri z vso družino. Poganjali so se od kope do kope in iskali v bodečem strnišču. Proti večeru so se vračali s polnimi vrečami klasja, ki so ga še tisti večer stolkli, zmelili in drugo jutro odnesli v mlin, da so se po dolgih mesecih spet najedli kruha. In spet so šli na njive. Vedno dalje od mesta. Zdaj so izostali že po dva, tri dni. Tudi na njivo advokata Milutina Milutinovića so prišli, toda tam niso našli niti klasa, zato so se pognali v hrib.

(Dalje prihodnjik.)

nem početju njihovega poslovdje. Nekateri mladinci so se mu zali — ti gotovo prav tako delajo, je pomislil Janez. Drugi pa so se sami povedali podobne stvari. Predsednik je odločil, da bo treba vse to javiti sindikatu in je pohvalil Janeza, češ da moramo razkrinkavati take škodljivce.

Janezu je odleglo. Do živeša so mu šle predsednikove besede. Zato je sklenil, da bo šel še naprej. Pripravek trenutek je izbral in povedal vse materi: kako dela poslovdje v njihovi naprozi, povedal pa je tudi, da Bunčevka rada izrablja tako poslovdje. Mati se je nasmehnila. Ta nasmeh mu je potrdil, da sama ne bo taka. Rekla pa je, da Bunčevka najraje potoji o slabi prehrani in o pomanjkanju. Če bo na prihodnjem terenskem sestanku Bunčevka spet kaj jadikovala, jo bo treba kar razkrinkati, sta se sporazumela mati in sin.

Počasi se je polnil prostor, kjer so imeli terenski sestanek. Bunčevka se je razporedila v prvi vrsti in začela pogovor s sosedo na levi. Vsakdanje stvari sta premlevali, kako da je čudna zima, kaj se kje dobi in da bodo verjetno kmalu nove industrijske nakaznice. Bunčevki ni dal jezika miru, čeprav je danes že trem znanam zabičala, naj nikomur ne povedo, da je dobila v neki znani trgovini šest metrov lepe flanelne. In je to povedala še zdaj sosedu na levi. Ta je bila seveda vsa navdušena, da bi si še sama kaj takega nabavila. "Veste, to pa ne gre kar tako, znanje morate imeti," je hitela Bunčevka in se iz previdnosti obrnila do sosedu na desni.

Tudi s to sta s tople zime prešli na trgovino. Še predem je Bunčevka uspela s svojo flanelo, se je sosedu pohvalila, da ima zdaj manj skrbi s pripravljanim večerjem, ker je njen mož dobil nekaj konzerv. Kar prevzignilo je Bunčevko: "Kako bi jih še jaz dobila? Vedno imam take skrbi s kuhanjem." Toda sosedin mož jih je dobil kot poseben dodatek industrijskim delavcem. "Pa mislite, da ne bi šlo na kak način," je silila vanjo Bunčevka. "Če vam ne pripada, najbrž ne," je dopovedovala sosedu. "Ali vsaj veste, v kateri trgovini se dobe, da bi šla sama poizkusiti," je kar naprej drezala Bunčevka in pri tem pomislila na svoj "sistem". Zdaj je bilo dešni sosed dovolj. Premerila je Bunčevko od čevljev do klo-buka in ji zabrusila: "Vam bom svoje prinesla, da ne boste od lakote umrli."

V tem pa se je začel sestanek in Bunčevka je samo še nekaj zamrmrala vase in žalostno utihnila. Na dnevnem redu je bilo prostovoljno delo. Bunčevka se je prekladala po stolu in tako rada bi komu pošepnila, kaj misli o tem "groznem" prostovoljnem delu. Toda med njo in sosedo na desni pa so bile nerešene konzerve. Po referatu se Bunčevka ni mogla več zadržati, planilo je iz nje: "Kaj drugega nam dajte, namesto koruze, pa bomo hodili na prostovoljno delo." V sobi je zašumelo. Od zadaj se je nekdo oglašil. Bila je mati Janeza, vajenca iz naproze. Sprva se ji je glas tresel, potem pa se je zbrala in gladko je pripovedovala, kako se zna Bunčevka povsod preriniti, da je zanjo prav, kako jo je zalagal poslovdja naproze, ki da je bil danes prestavljen v drugo poslovalnico (nekaj jih je zardelo ob tej vesti in Bunčevka je še bolj zlezla vase). Še to se je izviljo iz Janezove materne, da je treba razkrinkavati take škodljivce, ki hočejo biti pri vseh delitvah prvi in segajo njihove roke pod vse pulte in v vsa skladišča, na prostovoljno delo jih pa ni nikoli. Vsi so ploskali in marsikaj si slisal na račun Bunčevke in nje enakih, tako da skoraj opazili niso, ko je izginila iz sobe.

Potem so se pomenili o prostovoljnem delu in še o drugih stvareh. Za komandanta prostovoljne brigade so izvolili Janezovo mater.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Dj.

Ta slika je bila sneta v Wall Streetu, New York, kjer so zastavali borzni uslužbenci za zvišanje plač in prisnanje unije. Ti delavci so na splošno zelo slabo plačani, ker borzjani poznajo le sebe.

Zemljo tistemu, ki jo obdeluje—Nekaj ugotovitev o agrarni reformi v Istri

Trst.—Mnogo so že pisali o agrarni reformi na jugoslovanskem področju Tržaškega ozemlja in mnogo je bilo proti njej strupenih kritik, ker reforma ni pogodu reakcionarnim listom.

Še manj pa veleposestnikom, ker je odklenalo njihovu izkoriščenju. Kakor vsaka druga stvar tudi agrarna reforma pač ne more biti nikoli popolna in se zato stalno popravljajo morebitne začetne napake, ki so povsem razumljive. Sovražna propaganda seveda ni mogla vršiti konstruktivne kritike, temveč je tudi v tem primeru prikazala agrarno reformo na lažen način ter si ni mogla kaj, da ne bi izrabila tudi reforme za brenkanje na obrabljene strune o "obrambi italijanstva". Po tej propagandi naj bi bila zemlja zemljiškim lastnikom zemlja samo zato, ker so Italijani, in naj bi bil cilj reforme raznarodovanje Italijanov. Res je sicer, da je v Istri taka socialna struktura, da so bili mnogi veleposestniki Italijani, najemniki in polovinarji pa Slovenci in Hrva-ti, ni da je bil tu narodnostni problem tesno povezan s socialnim ter da je borba večkrat zavzela nacionalno in socialno obliko hkrati; vse to pa nima pravih opravičitev tako imenovanim "preganjanjem Italijanov" samo zato, "ker so Italijani".

Resnica je le ta, da so mnogi italijanski koloni dobili zemljo in to celo furlanske družine, ki so se naselile v Istri med leti 1940-1943, in da so morali oddati zemljo tudi oni slovenski in hrvaški zemljiški lastniki, ki so je imeli preveč. Pri razlaščenju veleposestnikov in dodeljevanju razlaščenih zemlji polovinarjem in najemnikom ni bila narodnost prav nikako merilo.

V koprskem okraju je reforma zajela 2200 ha zemlje, v bujskem, kjer je bilo mnogo več polovinarjev, pa skoraj 8000 ha. Teh 2200 ha zemlje je koprskem okraju (s razdelitvijo med 1958 malih posestnikov in bivših kolonov ter tako odpravili kolonat in polovinarstvo. Med največjimi veleposestniki v koprskem okraju so bili bratje Madonizza, ki so imeli 102 ha zemlje, Grisoli, Gravisi itd. Tem veleposestnikom so vzeli vso zemljo, pustili pa so jim vile in nekaj zemljišč okoli teh vil. V koprskem okraju je dobilo zemljo 75% italijanskih kolonov in najemnikov, med katerimi je tudi 24 furlanskih družin v Ankaranu, katere smo že prej omenili. V nekaterih primerih so bile pri razlaščenju in razdeljevanju zemlje storjene manjše napake, to predvsem zato, ker je pri manjkalovali zemljemercev. 160 lastnikov je vložilo pri agrarni komisiji prizive in 55-izmed teh prizivov je bilo ugodno rešenih, tako da so dobili lastniki zemljo nazaj.

Poleg razlaščenja večjih posestev pa je ljudska oblast vrnila posestva onim prvotnim lastnikom, katerim so šla ta posestva zaradi fašistične raznarodovalne politike na boben. Izmed 873 takih posestev so jih vrnilo 275. Ostalih ni bilo mogoče vrniti, ker so bila večkrat

prodana in je bilo preveč ymenskih lastnikov.

Posledice agrarne reforme so bile zelo ugodne za kmečko proizvodnjo. Polovinarji in najemniki so začeli obdelovati zemljo intenzivneje, z veliko vmeno, saj so delali zase. Tako je v koprskem okraju proizvodnja narasla za 25% kljub suši in pomanjkanju umetnih gnojil.

Ker je bila Istra vedno skrajno zanemarjena in zaostala, so se dogodili nekateri primeri, in to zlasti na Buišćini, kjer koloni sploščka niso hoteli zemlje. Ko pa so nekaj mesecev kasneje videli, kako so drugi polovinarji pobirali sad svojega truda, so začeli vsi naravnost hlastno zahtevati dekrete, s katerimi se je dodeljevala zemlja.

In ljudstvo je tudi pokazalo, kako zna braniti svoje pridobitve. Dogodilo se je n. pr., da so nekateri redki koloni še dalje nosili prideleke in denar svojim razlaščenim lastnikom v Trst ter vozili čez mejo celo vole. Ljudstvo je tedaj odločno nastopilo in protestiralo ter napravilo špekulacijam teh brezvestnežev konec. Kmetje so šli tako daleč, da so jim kar na lastno pest vzeli zemljo, tako da je ljudska oblast morala poseči vmes ter preprečiti ta nezakoniti odvzem zemlje, ki je po zakonu strogo prepovedan. Vse to pa nam zelo otipljivo kaže, kako se je ljudstvo vedno bolj vživelo v agrarno reformo in

kako se vedno bolj zaveda njenih koristi.

V listih je bilo tudi govora o rtu Savudrija pri Piranu, češ da je tam mnogo neobdelane zemlje, kar naj bi bile krive napake pri izvajanju agrarne reforme. Res je sicer, da je tam mnogo zemlje in malo kmetov in da so zato nastale težkoče, ker so dobili kmetje več zemlje, kot bi jo lahko s svojimi delovnimi silami obdelali. Toda tu so priskočili na pomoč traktorji in vsa zemlja je obdelana. Pri tem so nekoga motile večje zelene površine, kjer so kmetje zaradi kolobarjenja posejali krmilno travo, tako da se je zdelo, da ta zemlja ni obdelana.

Kmetje obdelujejo zemljo s toliko vmeno tudi zato, ker plačajo zelo malo davkov v primeri s preteklostjo. Mali kmetje ne plačajo skoraj nič, ker so davki progresivni, to je čim večji je čisti dohodek, tem večje obdavčenje v odstotkih.

Davki se ne odmerjajo na površino zemlje, to je na kataster kot nekdo pod fašizmom, temveč na pridelek. Vsak kmet izpolni določen obrazec in napiše, koliko je pridelal. V vsaki vasi je davčna komisija, ki jo izvoli ljudstvo iz svoje srede. Preden se kmetje obdavčijo, se sestane zbor volivcev in tu razkrinkujejo morebitne špekulante, ki ne navajajo točnih podatkov; saj vsi kmetje na vasi dobro vedo, kaj je kdo pridelal. Bolj demokratičnega sistema obdavčevanja si res ni mogoče zamišljati.

Naročite novo knjigo o Jugoslaviji!

THE SILENT PEOPLE

SPEAK (Tiho ljudstvo govori)

Je naslov nove knjige o Jugoslaviji, ki jo je napisal poznani ameriški časninar in radijski komentator Robert St. John. Lansko leto se je mudil devet mesecev v Jugoslaviji in proučeval razmere. Knjigo je napisal v Bohinjski Bistrici. Zanimajo bo vse Amerikance, ki žele videti pravo sliko o razmerah v Jugoslaviji izpod peresa osebe, ki je imela priliko poznati obe Jugoslaviji—predaprsko kraljevino in sedanjo novo ljudsko republiko. Posebno pa bo zanimala Amerikance jugoslovanskega porekla. Naroči se lahko v uradu SANS-a, 3424 WEST 26th ST., CHICAGO 23, ILLINOIS. (V Clevelandu tudi pri tajniku proizvodnje št. 39 v SND.) Samsvo člani dobijo pri naročilu poseben popust (\$3.50), drugače pa stane knjiga \$4.00.

V Prosveti so dnevne svatove in delavske vesti. Ali žu čitate vsak dan?

"PROSVETA"

2657 S. LAWDALE AVE.

Chicago 23, Ill.

19

Vaša naročnina na "Prosveto" je potekla z dnem

V slučaju, da je od strani upravitelja kakšna pomoč, nas takoj obvestite, da se ista popravlj. Z bratskim pozdravom ZA UPRAVO "PROSVETE"

CENE LISTU SO:

Za Zdr. dršave in Kanado \$5.00	Za Chicago in okolice je \$3.50
1 tednik in 5.00	1 tednik in 5.00
2 tednika in 5.00	2 tednika in 5.00
3 tednike in 4.00	3 tednike in 4.00
4 tednike in 3.20	4 tednike in 4.70
5 tednikov in 2.00	5 tednikov in 3.50

Za Evrope je \$11.00
Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Prištetu se sme le one člane iz družine, ki to dovolijo in ki žive ali stanujejo na enem in istem naslovu.

V nobenem slučaju ne več kot 5 tednikov

Pojasnili:—Vselej kakor hitro kateri teh članov, ki so prištet, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsto naročniku ali pa ustaviti dnevnik.

PROSVETA, SNPJ, 2657 S. Lawdale Ave., Chicago 23, Illinois

Priložite polijam naročnino za list Prosveto vsto \$

1) Ime _____ Čl. druživa št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2) _____ Čl. druživa št. _____

3) _____ Čl. druživa št. _____

4) _____ Čl. druživa št. _____

5) _____ Čl. druživa št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

Kadar se preselite, vselej naznanite svoj stari in novi naslov!

Poučna zgodba

"Take nemogoče reči pišejo," je zazehtel Bunc in odložil časopis. "O zboljanju preskrbe mladijo tja v en dan," je preudarno nadaljeval in si, kot se bi v opravičilo, obrisal usta, še vsa zamaščena od svinjine, ki so jo prinesli sorodniki z Dolen